

**Українська Греко-Католицька Церква
Єпархіальне управління Стрийської єпархії**

Вих. №СЄ 120/2019

**ВСЕСВІТЛИШИМ ТА ВСЕЧЕСНИШИМ ОТЦЯМ
ЧЕСНИМ ДІЯКОНАМ ТА
УСИМ МИРЯНАМ СТРИЙСЬКОЇ ЄПАРХІЇ УГКЦ**

ІНСТРУКЦІЯ

*про правила поведінки
з малолітніми та неповнолітніми дітьми
на церковній території
і на спонсорованих Церквою заходах*

Не бороніть дітям приходити до мене (пор. Мт 19,14)

Українська Греко-Католицька Церква своєю материнською опікою огортає всіх своїх дітей. Особливої турботи Церкви потребують, за словами Христа, «найменші» і віком, і досвідом, тобто діти, які підлягають глобальним ризикам і викликам. Одним із таких викликів є явище насильства над дітьми. Різними є форми насильства, спільними є кривда і травми, що їх зазнають діти.

Церква вважає найкращим запобіжником перед цими травмами духовне зростання народу Божого в любові до Бога і ближнього. Що більшою буде любов чоловіка і жінки, батьків і дітей, то меншої кривди завдадуть вони одні одним. «Той, хто любить другого, виконав закон. Любов ближньому зла не чинить. Любов, отже, – виконання закону» (Рм 13,8.10), – каже св. апостол Павло.

Проте не всі приймають Божу благодать та не всі керуються внутрішнім законом сумління, потрібен також і зовнішній закон, складений із норм та засад захисту дітей і молоді перед зазіханням на їх людську гідність та особисту свободу.

Зміст

Вступ

1. Поняття насильства щодо дітей у різних його вимірах.
2. Ознаки насильства.
 - 2.1. Ознаки психологічного насильства.

- 2.2. Ознаки фізичного насильства.
- 2.3. Ознаки економічного насильства.
- 2.4. Ознаки сексуального насильства.
- 2.5. Інші ознаки насильства.

3. Принципи організації душпастирської діяльності з дітьми.
4. Дослідження випадків сексуального насильства чи скривдження.
5. Як поступати з тими, хто стверджує про злочин.

Вступ

Цілями даного документу є попередити насильство над неповнолітніми особами, що беруть участь у заходах, ініціативах та виховничо-оздоровчих проектах, організованих церковними структурами під проводом духовних осіб, та захистити від такого роду насильства. Метою документу є сприяти усвідомленню суспільної проблеми насильства над неповнолітніми та надати відповідні принципи для подолання цієї проблеми в духовно-церковному середовищі.

Нижче подані вказівки та рекомендації призначені для застосування семінаристами, монахами, духовними особами та всіма іншими вихователями, вчителями, аніматорами, волонтерами, які обіймають різні посади та здійснюють різні обов'язки у заходах та ініціативах, організованих церковними структурами, адресатами та учасниками яких є неповнолітні. Публічна і приватна поведінка духовенства, монашества, співробітників та семінаристів може надихати та мотивувати людей, але вона також може згіршувати і підривати віру. Духовенство, монашество, персонал і семінаристи повинні чітко усвідомлювати свої обов'язки. Принципи й правила, що будуть наведені нижче, покликані створити безпечне середовище для праці з молоддю й дітьми на території семінарії, монастиря чи іншої церковної установи, а також поза їх межами у випадку, коли до цього будуть залучені особи, про яких мовиться вище.

Крім того, дотримання норм і принципів у поведінці з дітьми й молоддю допоможе духовенству, монашеству і семінаристам вберегтись від неправдивих звинувачень в насильстві щодо дітей чи молоді. Адже внаслідок наклепу такі особи можуть втратити добру репутацію, а це своєю чергою суттєво ускладнить або й унеможливить виконання ними душпастирського служіння.

Дбаючи про захист дітей і молоді, ми турбуємось насамперед про їхню гідність, а також духовне, психічне й фізичне здоров'я. Тому особи, залучені до праці з дітьми і молоддю в церковних ініціативах, середовищах чи структурах, мають бути обізнані з нормами поведінки з неповнолітніми, з рядом обставин, за яких вони можуть бути травмовані, а також зі способами реагування, коли хтось із дітей чи молоді повідомляє їх про насильство з боку дорослого або однолітка чи коли факт насильства є очевидним з ряду ознак.

Священнослужителі, монахи, викладачі, адміністрація, персонал та семінаристи, які покликані вільно спілкуватися з дітьми та молоддю у рамках пасторальної праці, повинні взяти участь у навчальній програмі, яку призначає Єпарх чи адміністрація семінарії. Рівно ж і допоміжний персонал – аніматори, волонтери та всі інші, що беруть участь у праці з дітьми та молоддю в рамках церковних структур та ініціатив, – мають бути обізнаними з «Нормами та принципами захисту дітей та молоді при здійсненні душпастирської діяльності за участю семінаристів, монашества та духовенства УГКЦ в Україні» в рамках формаційно-підготовчих курсів. Такі курси повинні випереджувати усяку діяльність в рамках церковних структур та ініціатив.

Рекомендованими темами для висвітлення та обговорення в часі формаційно-підготовчих курсів є наступні:

- а) Принципи етично правильної поведінки в церковному служінні;
- б) Проблеми насилля (зокрема сексуального) над неповнолітніми;
- в) Симптоми насилля (зокрема сексуального) над неповнолітніми;
- г) Принципи запобігання насиллю (зокрема сексуальному) з боку семінаристів, священників, монахів, монахинь, різних працівників Церкви;

д) Принципи запобігання насиллю (зокрема сексуальному) на будь-якій території, що належить Церкві, та на території подій чи заходів, організованих Церквою;

е) Постанови стосовно розслідування заяв щодо різного роду насилля.

Такий курс лекцій може бути прослуханий як на місцевому рівні (в семінарії, монастирі), так і на єпархіальному рівні у місці, визначеному Єпархом. Якщо немає відповідних курсів, тоді слід організувати та провести індивідуальний курс лекцій.

Слід пам'ятати, що травмування дитини чи молодої особи не полягає лише у самій образі, але й у тому, що її опікуни не догледіли завданої травми або не втрутилися, щоб запобігти цій травмі.

Подаючи до ознайомлення та застосування «Норми та принципи захисту дітей та молоді...», ми прагнемо захистити дітей та молодь відповідно до євангельських засад захисту найменших і найслабших та відповідно до вимог чинного законодавства України.

1. Поняття насильства щодо дітей у різних його вимірах¹

Діти є незахищеною та уразливою частиною суспільства, повністю залежною від дорослих. Саме з провини останніх діти стають жертвами домашнього насильства, торгівлі дітьми, залучення до жебрацтва, проституція, економічна експлуатація, позбавлення житла чи коштів для існування, зневага потреб та інтересів тощо. Насильство над дітьми – широке поняття, яке включає різні види поведінки батьків та опікунів, інших родичів, вчителів, вихователів, будь-яких осіб старших або сильніших. Розрізняють чотири основні форми жорстокого поводження та зневажання дітей: фізичне насильство, сексуальне насильство або розбещення, психологічне насильство, а також зневага інтересів і потреб дитини.

Фізичне насильство – дії або відсутність дій з боку батьків або інших дорослих, в результаті яких фізичне або розумове здоров'я дитини порушується або знаходиться під загрозою пошкодження. Фізичне насильство включає в себе залучення дитини до вживання наркотиків, алкоголю, дачу йому/їй отруйних речовин або медичних препаратів, що викликають одурманення (наприклад, снодійних, не приписаних лікарем).

Сексуальне насильство або розбещення – використання дитини (хлопчика або дівчинки) дорослим або неповнолітнім² для задоволення сексуальних потреб або отримання вигоди. Це протиправне посягання однієї особи на статеву недоторканість іншої, будь-які образливі дії сексуального характеру. Сексуальне насильство включає в себе статеві зносини (коїтус), оральний і анальний секс, взаємну мастурбацію, інші тілесні контакти із статевими органами. До сексуального розбещення відносять також залучення дитини до проституції, порнобізнесу, оголення перед дитиною статевих органів і сідниць, підглядання за нею, коли дитина цього не підозрює: під час роздягання, відправлення природних потреб.

Психологічне насильство – це дії на психіку дитини шляхом словесних образ або погроз, переслідування, залякування, якими навмисно спричиняється емоційна невпевненість, нездатність захистити себе та може завдаватися або завдається шкода психічному здоров'ю. Це може призвести до виникнення у дитини пригніченого або хронічного тривожного стану, затримки чи відставання психоемоційного, когнітивного, соціального та фізичного розвитку тощо. У психологічному насильстві можна виокремити вербальне та емоційне насильство. Вербальне (словесне) чиниться у разі критики і докорів буквально за кожний вчинок. Емоційне насильство може відбуватися взагалі без слів за допомогою міміки, пози, поглядів, інтонації.

Зневага інтересів і потреб дитини – відсутність належного забезпечення основних потреб дитини в їжі, одязі, житлі, вихованні, освіті, медичній допомозі з боку батьків, опікунів або інших осіб через об'єктивні або суб'єктивні причини. Типовим прикладом зневажливого відношення до дітей є залишення їх без нагляду, що приводить до нещасних випадків, отруєння та інших небезпечних для життя і здоров'я дитини наслідків.

¹ Детальніше про це: http://just-mykolaiv.gov.ua/problema_nasilstva_nad_ditmi_u_suchasnomu_suspilstvi

² Що стосується сексуального насильства дітей, то слід зазначити що згідно з світовою практикою та нормативними документами, насильство над дитиною може бути вчинено не лише особою повнолітньою, воно є таким, коли потерпіла (неповнолітня) особа є на 5 років молодша від свого кривдника.

2. Ознаки насильства³

2.1. Ознаки психологічного насильства

Ознаками психологічного насильства можуть бути:

- замкнутість, тривожність, страх, або навпаки, демонстрація повної відсутності страху, ризикована, зухвала поведінка;
- неврівноважена поведінка;
- агресивність, напади люті, схильність до руйнації, нищення, насильства;
- уповільнене мовлення, нездатність до навчання, відсутність знань відповідно до віку (наприклад, невміння читати, писати, рахувати);
- синдром «маленького дорослого» (надмірна зрілість та відповідальність);
- уникання однокласників, бажання спілкуватися та гратися зі значно молодшими дітьми;
- занижена самооцінка, наявність почуття провини;
- швидка стомлюваність, знижена спроможність до концентрації уваги;
- демонстрація страху перед появою батьків та/або необхідністю йти додому, небажання йти додому;
- схильність до «мандрів», бродяжництва;
- депресивні розлади;
- спроби самогубства;
- вживання алкоголю, наркотичних речовин;
- наявність стресоподібних розладів психіки, психосоматичних хворіб;
- насильство стосовно тварин чи інших живих істот.

2.2. Ознаки фізичного насильства

Ознаками фізичного насильства є наступні:

- повідомлення дитини, що батьки, інші члени сім'ї застосовують до неї або іншої дитини фізичне насильство, погрожують вигнати з дому, перемістити до іншого місця проживання (віддати до інтернатного закладу, влаштувати до лікарні, помешкання інших родичів тощо), про наявність небезпеки з боку тварин, що утримуються у неї вдома;
- прагнення дитини приховати травми та обставини їх отримання (відмова дитини роздягатись, носіння одягу, що не відповідає сезону);
- травматичні ознаки наруги у вигляді синців чи травм на тих частинах тіла, на яких вони не повинні з'являтися, коли дитина грається (наприклад, на щоках, очах, губах, вухах, сідницях, передпліччях, стегнах, кінчиках пальців тощо);
- скарги дитини на головний біль, біль у животі, зовнішні запалення органів сечовивідної і статеві систем.

2.3. Ознаки економічного насильства

Ознаками економічного насильства, занедбання дитини можуть бути:

- постійне голодування через нестачу їжі;
- вага дитини в значній мірі не відповідає її віковій нормі (за визначенням медичного працівника);
- часті запізнення до школи, брудний одяг, одягання не за погодою;
- пропуски занять у школі;

³ Ознаки насильства складено та означено на основі листа МОНУ від 28.10.14 № 1/9-557 «Методичні рекомендації щодо взаємодії педагогічних працівників у навчальних закладах а взаємодії з іншими органами і службами щодо захисту прав дітей».

- втомлений і хворобливий вигляд;
- загальна занедбаність;
- нестача необхідного медичного лікування (дитину не водять до лікаря), неліковані зуби;
- залишення дитини батьками під наглядом незнайомих осіб (в тому числі, які перебувають у стані алкогольного або наркотичного сп'яніння);
- залишення дитини дошкільного віку без догляду впродовж тривалого часу як у помешканні, так і на вулиці, в тому числі зі сторонніми особами;
- відсутність іграшок, книжок, розваг тощо;
- антисанітарні умови проживання, відсутність постільної білизни (або постільна білизна рвана та брудна), засобів гігієни;
- нігті, волосся у дитини нестрижені і брудні;
- у дитини постійні інфекції, спричинені браком гігієни;
- залучення дитини до трудової діяльності (з порушенням чинного законодавства);
- жебракування дитини, втікання з дому;
- відставання дитини в розвитку (фізичному, емоційному): розвитку дрібної моторики, пізнавальних здібностей, соціальних навичок та навичок міжособистісного спілкування внаслідок педагогічної занедбаності.

2.4. Ознаки сексуального насильства

Ознаками сексуального насильства можуть бути:

- знання термінології та жаргону, зазвичай не властивих дітям відповідного віку;
- захворювання, що передаються статевим шляхом;
- синдром «брудного тіла»: постійне настирливе перебування у ванній, під душем;
- уникнення контактів з ровесниками;
- дитяча або підліткова проституція;
- вагітність;
- вчинення сексуальних злочинів;
- сексуальні домагання до дітей, підлітків, дорослих;
- нерозбірлива та/або активна сексуальна поведінка;
- створення та реалізація дитиною сексуальних сценаріїв в іграх за допомогою іграшок та ляльок;
- синці на внутрішній стороні стегон, на грудях і сідницях, людські укуси.

2.5. Інші ознаки насильства

До ризиків, що сигналізують про різного роду насильства, можна, крім іншого, віднести ситуації, коли батьки або особи, які їх замінюють:

- не цікавляться навчальною діяльністю дитини, вихованням в дошкільному навчальному закладі (не відвідують батьківських зборів, не контактують з педагогами закладу, не готують дитину до участі в позаурочних та позашкільних заходах);
- під час відвідування навчального закладу перебувають у стані алкогольного сп'яніння або під дією наркотичних речовин. Наявні повідомлення дітей, осіб, знайомих із сім'єю про факти надмірного вживання алкоголю, наркотичних речовин, схильності до азартних ігор та відвідування ігрових клубів;
- систематично проявляють агресивну поведінку до працівників закладу освіти, батьків інших дітей;
- ігнорують рекомендації працівників закладу освіти щодо виховання дитини, що призводить або може призвести до затримки її розвитку, погіршення емоційного стану, здоров'я, соціальної ізоляції та інших несприятливих наслідків;

- не дотримуються санітарно-гігієнічних норм та правил безпечної поведінки (що призводить до виникнення ризику інфікування дитини);
- мають ознаки пригніченого психоемоційного стану, розладів психічного здоров'я, суїцидальної поведінки, що ускладнює процес догляду та виховання дитини;
- не забезпечують необхідного медичного догляду за дитиною, що може призвести до серйозних порушень здоров'я;
- жорстоко поведуться з членами сім'ї (одним із батьків, іншою дитиною, іншою особою), з домашніми тваринами.

3. Принципи організації душпастирської діяльності з дітьми⁴

Перед тим як представити принципи організації душпастирської діяльності з дітьми в рамках церковних структур та ініціатив, організованих Церквою, слід пам'ятати, що кожна малолітня та неповнолітня дитина, яка довірена нашій опіці, має право на:

- пошану власної гідності;
- відповідь на свої фізичні та емоційні потреби;
- вільне висловлення своєї думки;
- приналежність до родини, групи та суспільства;
- підтримку свого розвитку;
- формування і потвердження власної ідентичності та християнського покликання;
- серйозний підхід до проблем, про які повідомляє дорослим;
- безпеку і любов;
- захист перед різного роду дискримінаціями, насильством чи жорстокою поведінкою;
- розуміння і захист своїх прав та потреб.

Вище подані права є невід'ємні, а їх обмеження можуть виникати лише з законодавчих чи виконавчих постанов чи рішень судової влади, які мають на меті охорону прав інших осіб, а також їхнього життя, здоров'я та суспільної моралі.

В організації душпастирської діяльності з дітьми, підлітками та молоддю, слід врахувати нижче подані рекомендації, задля уникнення ймовірних випадків скривдження.

1. До душпастирської праці з дітьми та молоддю мають бути залучені особи (духовенство, монашество, семінаристи та інші вихователі) спеціально підготовлені та психологічно зрілі.
2. Духовним особам, а також монахам та семінаристам, слід намагатися уникати ситуацій перебування на одинці з дітьми та/або молоддю (за винятком святої Тайни Покаяння та окремих духовних розмов). Якщо для їхнього добра вони повинні особисто зустрітися з духовною особою чи з

⁴ Даний розділ вказівок та рекомендацій повстав з консультацій з тими хто протягом багатьох років має досвід праці з дітьми та молоддю зокрема в організації літніх таборів, а також в результаті опрацювання лонгміжної літератури, зокрема:

Знати Розпізнати Заобігти Реагувати. ("Relazioni sane e prevenzione degli abusi sessuali nei settori a contatto con bambini e adolescenti; Conoscere, Riconoscere, Prevenire, Reagire., Catone Ticino, 2014) (http://www.tennis-ticino.ch/document/conoscere_prevenire.pdf)

Сексуальне виховання в період дитинства і запобігання від сексуального насильства (Guide «Educazione sessuale nell'infanzia e prevenzione della violenza sessuale», Fondazione Svizzera per la Protezione dell'infanzia, 2010) (<https://www.kinderschutz.ch/it/fachpublikation-detail/manuale-sulleducazione-sessuale-7.html>)

Як захистити дітей та підлітків від сексуального насильства. (Come proteggere bambini e adolescent dagli abusi sessuali, Quaderni) (http://www.gruppotema.com/img/quaderno_abuso.pdf)

монахом/семінаристом, ця зустріч не може відбуватися в ізольованих приміщеннях. Священик, який проводить таку зустріч, повинен подбати про відкрите і відповідно обладнане приміщення для зустрічі (скляні двері чи стіни, присутність інших осіб поблизу).

3. Індивідуальні зустрічі з дітьми та молоддю не слід нерозважливим чином продовжувати чи перетягати в часі. Час зустрічі та кількість проведених зустрічей повинні бути встановлені з метою добра дитини.
4. У випадках спілкування в приміщеннях, таких як катехитичні класи, розмовниці чи інші, слід передбачити можливість вільного доступу третіх осіб до них, а також прозорість дверей та великі вікна. В міру можливості, батьки або опікуни дитини повинні бути поінформовані про індивідуальні зустрічі з їхніми дітьми.
5. Слід дотримуватися правила двох або більше дорослих при праці з дітьми й молоддю, та не допускати різного роду ізоляції та усамітнення духовної особи та неповнолітнього чи неповнолітньої.
6. Важливим є визначення безпечного співвідношення кількості дорослих з кількістю неповнолітніх при праці з дітьми й молоддю. Згідно з багатьма джерелами, котрі висвітлюють принципи педагогічно-пасторальної праці, таке співвідношення можна вважати безпечним, коли є присутність одного дорослого на 8-10 дітей. Головно це слід врахувати при організації літніх таборів.
7. Варто пам'ятати, що ризик насильства зростає, коли зростає ізольованість дорослого з дитиною, і зменшується, коли збільшується прозорість їх спілкування для інших.
8. Фізичні кари дітей та молоді є заборонені і це правило не має винятків.
9. Кожен має право на відношення з однаковою турботою. Не можна сприяти чи надавати перевагу окремим особам словесним способом чи жестами.
10. Не слід будь-кому, зокрема духовним особам, проявляти толерантність щодо травмування (вербального чи фізичного) дітей та молоді з боку дорослих та інших осіб.
11. Не прийнято висловлюватися таким чином, щоб протирічити гідності дітей та молоді, зокрема, розмовляти на еротичні теми у їхній присутності. У випадку необхідності розпочинати розмову на теми інтимності слід обережно, делікатно та розсудливо. Священик або монах/семінарист повинен завжди розважити, чи не краще було б це зробити світському експертові.
12. В рамках статевого виховання дітей та підлітків слід використовувати посібники та літературу, запропоновану церковними (катехитичними) програмами стосовно цієї сфери, а також використовувати літературу та роздаткові матеріали, котрі не перечать традиції Церкви та християнській моралі.
13. Спілкування стосовно тематики статевого виховання завжди має відбуватися в дуже делікатний та розсудливий спосіб, зважаючи на контекст та середовище, в якому воно реалізується.
14. Якщо семінарист, монах чи священик виявляє, що дитина виказує недоречну увагу, повинен зберігати професійну дистанцію між собою і неповнолітньою особою та передати піклування про цю неповнолітню особу іншому дорослому.
15. Духовним особам, монахам, семінаристам або персоналу, який опікується дітьми та молоддю в рамках різних заходів чи ініціатив, заборонено бути під впливом алкоголю, психотропних засобів чи наркотиків.
16. Працюючи з дітьми та молоддю, духовенство, монахи, семінаристи та всі миряни повинні послуговуватися мовою та методами, відповідними до віку дітей та молоді. Подібний підхід повинен застосовуватися до інформації, яку надають медіа, телефони, інтернет тощо. Жодним чином не слід використовувати матеріалів, змістом яких є насильство, і таких, які підпадають під моральний сумнів.
17. Теми, слова, записи, фільми, ігри або використання програмного забезпечення чи розваг, які не можуть бути використані комфортно в присутності батьків, не повинні бути використані з неповнолітніми. Сексуально відверті або порнографічні матеріали ніколи не є доречними і допустимими.
18. Фізична недоторканність дітей та молоді є непорушною. Недозвільною є поведінка, яка переходить межі інтимності в нашій культурі.
19. Ніколи не слід намагатися фізично дисциплінувати дитину або неповнолітнього. Проблеми дисципліни

повинні бути узгоджені з керівником закладу чи директором табору або відповідальним за проведення ініціативи і проконсультовані з батьками неповнолітнього.

20. Діти та молодь мають право приватності. Особливим чином це право повинно застосовуватися в таких місцях, як гардероби, басейн, ванна, туалети. У згаданих вище місцях ніхто не має права порушити приватність вихованців, тому там не можна фотографувати чи проводити відеозйомку. Важливим є також наголошувати на тому щоб самі діти не фотографували одне одного чи робили зйомки у невідповідних для цього місцях.
21. Не можна допомагати дітям в туалеті, вони повинні діяти у цих випадках самостійно. У випадку необхідності їм повинні допомагати завжди світські особи цієї самої статі.
22. Якщо семінарист бере участь у літньому таборі чи інших заходах подібного роду, в яких присутні особи, що не досягли 18 років, він повинен в термін завчасу (до одного-двох тижнів) перед початком заходу зголоситися із письмовою заявою до Ректора семінарії або відповідального за виховання семінаристів, в якій має бути вказано термін заходу, місце, причину участі особи чи осіб, які не досягли повноліття. До цього слід додати письмову згоду батьків чи законних опікунів цих осіб на виїзд.
23. У випадку поїздки за участі осіб, яким не виповнилося 18 років, слід ствердити, що критерії організації відпочинку чи інших поїздок з дітьми та молоддю повинні відповідати розпорядженням та вимогам чинного законодавства України.
24. Всі тривалі подорожі, кількадевні поїздки, відпочинкові тури, а також святковий час повинні бути старанно сплановані і формально задокументовані з врахуванням питання транспорту, помешкання (необхідно передбачити окреме проживання хлопців та дівчат), програми дня та безпеки. Слід також подбати про страхування відповідно до вимог законодавства України або країни на території, якої подорожуватимуть вихованці та їхні опікуни.
25. Не можна давати ліки без дозволу батьків, а у разі неможливості отримання такого дозволу – лише за рішенням медичного працівника.
26. Церковні структури, забезпечуючи дітям та молоді доступ до інтернету, повинні подбати про їхню охорону від змісту, який міг би стати загрозою для їхнього належного розвитку, зокрема, встановити програму охорони перед невідповідною інформацією. Це не відноситься до ситуації, в якій підопічні користуються інтернетом через власні засоби зв'язку.
27. Усі комп'ютери, які мають інтернет та використовуються в церковних структурах, слід забезпечити антивірусною та антиспамовою програмами.
28. Якщо в результаті розмови виявиться, що дитина є травмованою (див. вище), слід прийняти всі міри для добра дитини і невідкладно повідомити свого настоятеля.
29. У всіх непередбачених випадках та надзвичайних ситуаціях слід поводитися згідно із загальноприйнятими правилами безпечної поведінки та охорони життя і здоров'я.

4. Дослідження випадків сексуального насильства чи скривдження

Ієрархи⁵ ретельно дотримуються усіх принципів, прийнятих Конгрегацією Доктрини Віри стосовно повідомлення про звинувачення і скарги на сексуальне насилля, здійснене духовенством щодо неповнолітніх⁶. Якщо була отримана скарга про таке сексуальне насилля з боку духовенства (духовенством згідно з кан. 325 ККЦ є Єпископи, пресвітери і диякони), то необхідним є звернення до Єпископа, і справа після проведення

⁵ Згідно з кан. 984 §1 ККЦ «Ієрархами є, крім Римського Архієрея, передусім Патріарх, верховний Архієпископ, Митрополит, який очолює якусь Церкву свого права, і єпархіяльний Єпископ, а також ті, які, згідно з приписами права, тимчасово стають їх наступниками в управлінні».

⁶ Див. Процесуальні Норми для документу, підписаного Папою *Motu Proprio Sacramentorum sanctitatis tutela*, AAS, 93, 201)

вступного слідства згідно з канонами 1468-1470 ККСЦ⁷ повинна бути представлена до Конгрегації Доктрини Віри. Слід водночас наголосити, що злочином, зарезервованим за Конгрегацією Доктрини Віри, є не лише сексуальне насильство над неповнолітніми, але також «купівля, зберігання чи розповсюдження з похитливою ціллю, порнографічних малюнків неповнолітніх до чотирнадцяти років з боку духовенства, у будь який спосіб і будь-якими інструментами»⁸.

Кодекс Канонів Східних Церков та партикулярне право врегульовує стосунки між священиком та іншими членами народу Божого. Ретельне дотримання канонічного права дає можливість Церкві назавжди усунути священнослужителів-порушників від служіння.

Якщо мова йде про звинувачення і скарги на сексуальне насилля з боку семінарриста, монаха чи працівника Церкви, котрі не належать до духовенства, канонічне право не приписує жодного особливого процесуального провадження, а отже можна обмежитися зверненням у відповідні державні органи для проведення слідства і кримінального провадження. Єпископ, у даному випадку, повинен бути повідомлений про такий важкий і «скандальний» для суспільства злочин, хоча, йде мова не про обов'язок, приписаний канонічним правом, а радше про здоровий глузд і службову субординацію. Тому будь-який настоятель, оцінивши вірогідність звинувачення, повинен негайно повідомити про дану справу Єпископа, а також цивільні органи опіки та піклування відповідно до вимог чинного законодавства. Якщо цивільні органи проводять кримінальне розслідування, всі церковні установи, якщо не йдеться про внутрішній обсяг, повинні повністю з ними співпрацювати.

Як цивільне, так і канонічне законодавство керуються презумпцією невинності стосовно звинуваченої особи, доки її провина не є доказана. Презумпція невинності не заважає Ієрарху прийняти негайні ґрунтовні дії для захисту духовенства, монашества чи семінаристів у відповідь на скарги до винесення звинувачення чи зняття підозри. Після висунення звинувачення Єпарх чи священик, що бере участь у справі, не мають права сповідати звинуваченого. Під час розслідування семінарія/монастир та Єпархія повинні вжити належні заходи, щоб захистити репутацію звинуваченого.

5. Як поступати з тими, хто стверджує про злочин

1. Правдоподібна інформація про злочин може походити:

а) від покривдженого;

б) від третьої особи, яка отримала безпосередню інформацію від покривдженого;

в) від конкретної особи, яка на основі симптомів розпізнала злочин, але покривджена сторона не хоче або з певних причин не може про це засвідчити;

г) подія стала відома із соціальних медіа ресурсів.

⁷Кан. 1468 – § 1. Щоразу як Ієрарх отримає принаймні правдоподібну відомість про злочин, повинен сам або через іншу відповідну особу обережно дослідити факти й обставини, хіба що таке слідство здається зовсім зайвим.

§ 2. Треба остерігатися, щоб внаслідок такого слідства не потерпіло чиєсь добре ім'я.

§ 3. Той, хто веде слідство, має такі самі повноваження і обов'язки, як і аудитор у процесі, не може він, якщо потім почнеться карний процес, бути на ньому суддею.

Кан. 1469 – § 1. Дотримуючись канн. 1403 і 1411, якщо слідство видається досить обґрунтованим, Ієрарх повинен вирішити, чи можна почати процедуру з метою накладення кари, і, якщо вирішить ствердно, чи діяти через карний процес чи через позасудовий декрет.

§ 2. Ієрарх повинен відкликати або змінити своє рішення, якщо на підставі нових фактів і обставин визнає, що треба постановити інакше.

§ 3. Поки Ієрарх вирішить що-небудь в справі, повинен вислухати обвинуваченого в злочині і промотора справедливості і, якщо сам розсудливо вважає, двох суддів та інших правознавців. Ієрарх має також знати, чи для уникнення непотрібних процесів не було б доцільним, щоб за згодою сторін він сам, або слідчий вирішив питання про відшкодування по справедливості і доброті.

Кан. 1470 – Акти слідства і декрети Ієрарха, якими починається або закривається слідство, і все те, що передус слідству, якщо не є конечне для процедури в накладанні кар, повинно зберігатися в таємному архіві курії.

⁸ Арт. 6 §1, 2° *Sacramentorum sanctitatis tutela*.

2. Той хто отримав правдоподібну інформацію про скоєння злочину повинен діяти відповідно до норм Церкви і чинного законодавства України.

3. У Стрийській єпархії УГКЦ призначено Відповідальну особу за координування процесу забезпечення негайної відповідної кваліфікованої допомоги над особами, які заявляють про те, що в неповнолітньому віці чи в даний час вони стали чи є жертвами злочинних дій сексуального характеру з боку духовенства чи мирян. Кожен священик єпархії повинен мати з ним контакт, щоб в разі отримання звістки про злочин міг одразу задзвонити до нього для консультації чи допомоги.

4. Якщо дитина повідомила про злочин під час сповіді, то потрібно просити пенітента, щоб розказав усе третій особі, яка має відповідну підготовку у цій справі. Це може бути відповідальний з єпархії, про якого мова в попередньому пункті, чи особа до якої має довіру: інший священик, психолог чи ін.

5. Як розмовляти з дитиною, яка зазнала кривди чи яка хоче повідомити про кривду заподіяну духовною особою чи мирянином, який виконує служіння в парафії:

- а) розмова повинна бути проваджена конфіденційно, спокійно і з взаєморозумінням;
- б) потрібно співрозмовника впевнити у тому що виявляючи кривду він чинить правильно.
- в) виявляти повагу до співрозмовника;
- г) співрозмовник може розповідати із властивими йому термінами і відповідно до його віку чи обмежень;
- ґ) не потрібно недооцінювати факти подані співрозмовником;
- д) потрібно переконати, щоб покривджений розказав про все що сталося відповідним особам, які зможуть допомогти;

е) потрібно попросити щоб покривджений дав свій контактний телефон чи інші контакти для того щоб в подальшому контактувати до вирішення звинувачень;

є) Заборонено провадити власні дослідження, оскільки це компетенція визначених Церковних структур.

6. Кожен священик чи диякон єпархії має заповнити бланк ознайомлення з цією Інструкцією до 30-ти днів від часу її проголошення. Цей підписаний документ зберігатиметься в його особовій справі.

7. Кожен мирянин, який мав би бути допущений до праці з дітьми в парафії, повинен підписати бланк ознайомлення з цією Інструкцією. Цей підписаний документ має зберігатися в архіві парафії.

З Архирейським благословенням

ол. Тарас Сеньків, О.М.
Єпархіальний Єпископ

о. д-р Володимир Ждан
Канцлер Єпархіальної курії

Дано у місті Стрий
при Катедральному храмі Успіння Пресвятої Богородиці
14 лютого 2019 року

**Українська Греко-Католицька Церква
Єпархіальне управління Стрийської єпархії**

Вих. № СС 121/2019

ДЕКРЕТ

Проголошую «Інструкцію про правила поведінки з малолітніми та неповнолітніми дітьми на церковній території і на спонсорованих Церквою заходах» (Вих. №СЄ 120/2019 від 14 лютого 2019 року) обов'язковою до усіх вірних Стрийської єпархії УГКЦ.

Вищезгадана Інструкція набирає чинності з моменту її публікації на офіційному веб-сайті Стрийської єпархії УГКЦ.

З Архиєрейським благословенням

Тарас Сеньків, О.М.
Єпархіальний Єпископ

В. Ждан
о. д-р Володимир Ждан
Канцлер Єпархіальної курії

Дано у місті Стрий
при Катедральному храмі Успіння Пресвятої Богородиці
14 лютого 2019 року